

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З КУРСУ «ЕТИКА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ»
(ДЛЯ МАГІСТРАНТІВ)**

Затверджена
на засіданні методичної
ради ЕГФ
Протокол № 2 від 2010 р

КРАМАТОРСЬК 2010

УДК Ю9

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ЕТИКА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ»
(ДЛЯ МАГІСТРАНТІВ УСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ) / Кудерська Т.В., ШАРАПА С.В.,-
Краматорськ: ДДМА, 2010. – 12 с.

Містить перелік питань до семінарів, перелік тестів, домашніх завдань, список літератури та глосарій.

Укладач: доц. Кудерська Т.В.
викл. Шарапа С.В.

Відповідальний за випуск: Лисак Л.К., доцент

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема: ПОЧАТОК ДІЛОВОЇ КАР'ЄРИ

1. Ключові поняття теми: *етика, мораль, етика ділового спілкування, спілкування, ділове спілкування, резюме, етикет.*
2. Дискусія по темі.

Питання до дискусії:

1. Що вивчає етика?
2. Особливості ділового спілкування.
3. У чому полягають функції моралі.
4. Чим корисний етичний кодекс для співробітників? (у кодексі зазначені характер відносин між співробітниками, клієнтами, обов'язки сторін « фірма - співробітник», етичні правила й ін.).
5. Як ви вважаєте, на які сторони моралі співробітника необхідно звернути увагу при складанні кодексу поведінки на підприємстві, у фірмі? (відповідальність, конфіденційність, виконання своїх обов'язків, уміння берегти секрети фірми)
6. Що таке етика в бізнесі? (порядність, компетентність, послідовність, відкритість, лояльність, чесна конкуренція)
7. Що означає принцип «Чесним бути вигідно»? (втратити довіра – втратити клієнтів, кредити. В українському бізнесі головна перешкода не в його криміналізації, а в несумлінності партнерів. 50% успіху в бізнесі – авторитет і чесне ім'я)
8. Які якості для ділової людини – аморальні? (хабарництво, корупція, підтасування, безпринципність, шантаж, відхилення від відповідальності)
9. Назвіть правила обладнання на роботу.
10. Назвіть причини звільнення й причини, по яких не беруть на роботу.

Література:

- Гуревич П. А. «Этика: учебник для средних профессиональных учебных заведений» . П.С. Гуревич. – М.: ЮНИТИ-ДАНА 2005.- 351с. (ст. 37. Происхождение морали тема №2 § 2.1.
- Петрушенко В.Л. . Савельев В.И. Сурмай І.М. Етика и эстетика. Навчальний посібник (за ред. В.Л. Петрушенко. – Львов: Видавництво «Новий Світ- 2000». 2008. – 304с.: Етика:навч. посібник, / В.О. Лозовой, М.І. Панов., та ін. За ред. Проф. Лозового,- К. Юрінком. Інтер. 2007. – 22с. (Тема_ Мораль).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2

ТЕМА: ІМІДЖ ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ

1. Проведення групової дискусії по вивченій темі:

- поняття іміджу
- структура іміджу
- індивідуально-ділові якості
- діловий етикет і його основні принципи
- табу ділового спілкування

2. Повторення понять зі словника.

3. Тести «Самодіагностика етикетних правил поведінки»:

і. тест « Чи добре ви виховані»

іі. тест « Чи знайомі ви із правилами застільного етикету»

4. Контрольна робота №1 (20/10 балів)

5. Виступ по темах рефератів.

6. Домашнє завдання: підготуватися до бліц-опитування №2 (10 балів)

Література:

- Деловое общения. Деловой этикет: Учебное пособие для студентов вузов/Автор. Составитель И.Н. Кузнецов.- М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006.- 31с. (глава №1. § 1.1.- 1.5. – « Имидж современного человека»
- Діловий етикет. – 3-е вид., перероб. і допол. І Афанасьєв стр. 89-11- Імідж діл.люд.
- Кузін Ф.А. «Современный имидж делового человека, бизнесмена, политика.- М:2002. 512с. (Стр. 8-37 «Деловой имидж: принципы построения и основные формы его выражения», «Внешний облик делового человека».)
- Г.В. Бороздина «Психология делового общения» (глава8, § 1-5.)
- Кузнецов И.Н. «Деловое общение. Учебное пособие. (стр. -198).
- Е.Б. Перельгина «Психология имиджа» 2005г.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3

ВІЗУАЛЬНА ОЦІНКА ПАРТНЕРА І ВИЗНАЧЕННЯ СТИЛЮ ПОВЕДІНКИ З НИМ

1. Проведення бліц – опитування по темі «Імідж ділової людини»

2. Проведення групової дискусії по вивченій темі:

- *типи установок;*
- *типології оцінки партнерів.*

3. оцінка партнерів по типу темпераменту:
- робота з таблицею «Співвідношення типів темпераменту»;
- визначення типу темпераменту по тесту Айзенка;
- робота з карток «Ситуаційні завдання»;
4. оцінка партнерів по акцентуїрованим рисам характеру:
- робота з карток «Ситуаційні завдання».

5. Виступ по темах рефератів.

6. Домашнє завдання:

- a. підготуватися до бліц-опитування №3 (10 балів) по темах 3, 4;
- b. виступи по темах рефератів.

Література:

- Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей . Посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів (М.С. дороніна- К.: Видавничий дім «КМ.». 1997.- 192с. (розділ 1 «Суть і структура процесу діл. спілкування. § 1.1-1.3.)
- . Де Джордж Ричард Т. Деловая этика. – М.: ИТ «Прогресс», 2003 –с.49-69.
- . А. В. Опалев. Умение общаться с людьми. – М.: ЮНИТИ, 1996. с. 48-52

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4

ВИДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ЛЮДЕЙ

1. **Проведення групової дискусії** по темі «Види психологічного впливу на людей»:
 - переконання: структура й правила;
 - вплив: особливості й приймання;
 - маніпулювання, приймання маніпуляції.
2. **Рішення практичних завдань** по досліджуваній темі.
Тести « Чи Вмієте ви слухати?», «Оцінка самоконтролю в спілкуванні (по Мариону Снайдеру)».
3. **Проведення бліц – опитування** по темі «Види психологічного впливу на людей» (тест 20 балів)
4. **Виступ** по темах рефератів.
5. **Домашнє завдання:**
 - підготуватися до контрольної роботи №2 (20/10 балів) по темах 1 - 4;
 - виступу по темах рефератів.
6. **Проведення групової дискусії** по темі «Бар'єри в діловім спілкуванні».

Література:

- Деловое общение. Деловой этикет. Учебное пособие для студентов вузов /Автор – составитель И.Н.Кузнецов. – М: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. 431с. (Глава №2 § 2.1.- 2.3. «Этикет делового общения, деловые беседы, дискуссии, невербалика»).
- Ф. А. Кузин (стр. 336-445). «Поведенческая техника и тактика»
- Абрамова С. Г. «Психологические механизмы управления и о том, как их использовать. 2002г.
- Г. В. Бородина «Психология делового общения» (глава 6, § 1-).
- В.Н. Панкратов «Психотехнологии управления людьми. 2001г.

ГЛОСАРІЙ

1. **АЛЬТРУЇЗМ** – система ціннісних орієнтацій особистості, у центрі якої інтереси іншої людини.
2. **АКСЕОЛОГІЯ** – етико-філософське вчення про моральні цінності.
3. **АТРАКЦІЯ** – привабливість, потяг однієї людини до іншого, що супроводжується позитивними емоціями особистості.
4. **ГЕДОНІЗМ** (грец. hedone - насолода) – широке, що застосовувався в історії етичної думки спосіб обґрунтування моралі й використання її природи й цілей. Увесь зміст різноманітних моральних вимог Г. зводить до загальної мети – одержанню насолоди й запобіганню стражданню. Як принцип моральності, що пропонує людям прагнення до земних радостей, Г. (як і евідемонізм) протилежний аскетизму.
5. **ГУМАНІЗМ** – (лат. humanus – людський, людяний) – історично мінлива система поглядів, що визнає цінність людину як особистості, його здатностей, що вважає благо людину критерієм оцінки соціальних інститутів, а принципи рівності, людяності, справедливості – бажаною нормою відносин між людьми.
6. **ЧЕСНОТА** – поняття моральної свідомості, що є узагальненою характеристикою позитивних стійких моральних якостей особистості (групи осіб, класу, суспільства), що й указує на їхню моральну цінність
7. **ДОГМАТИЗМ** – антиісторичний схематично-окостенілий стиль мислення, при яким аналіз і оцінка теоретичних і практичних проблем і положень проводяться без обліку конкретної реальності.

8. **БОРГ** – одна з основних категорій етики, суспільна необхідність, виражена в моральних вимогах у такій формі, у якій вони виступають перед певною особистістю. Категорія Д. тісно пов'язана з іншими поняттями, що характеризують моральну діяльність особистості, такими, як відповідальність, самосвідомість, совість, мотив.
9. **ГІДНІСТЬ** – поняття моральної свідомості, що виражає вистава про цінність усякої людини як моральної особистості, а також категорія етики, яка означає особливе моральне відношення людини до самої себе й відношення до нього з боку суспільства, у якому зізнається цінність особистості. Д., поряд із совістю й честю, є одним зі способів усвідомлення людиною своєї відповідальності перед собою як особистістю. Від самої людини залежить, наскільки високо він буде нести своє Д. і здійснювати людське призначення.
10. **ІМПЕРАТИВ** – (лат. imperatives – наказовий) моральна норма, що містить веління, повинність.
11. **ІНТУЇТИВІЗМ** – плин етики, що затверджує самоочевидність моральних істин, незбагненність їх за допомогою розуму й наукового аналізу.
12. **ІРРАЦІОНАЛІЗМ** – заперечення розуму як основи пізнання, орієнтація на почуття, емоції, релігійну віру.
13. **КОНФОРМІЗМ** – (лат. conformis - згідний) – соціальна орієнтація, що складається в результаті не самостійних рішень (або повноправної участі в рішенні) суспільних і моральних проблем, а пасивного, пристосувального прийняття існуючого порядку речей. **МЕЦЕНАТСТВО** (панцира. Maecenas (Maecenatis)) –, що прославився широким заступництвом поетам і художникам) – заступництво наукам і мистецтвам.
14. **МІЗАНТРОПІЯ** – нелюбов до людей, людиноненависництво.
15. **НІГІЛІЗМ** (моральний) – принцип, що характеризує відношення людини до моральних цінностей суспільства; означає заперечення загальних для всіх моральних норм, принципів і ідеалів (щодо цього він близький до морального релятивізму й у своєму крайньому вираженні переходить у цинізм і аморалізм), невизнання будь-яких суспільних авторитетів.
16. **ОПТИМІЗМ** – віра в краще майбутнє.
17. **ОРТОДОКСАЛЬНИЙ** – неухильно наступний якому-небудь навчанню.
18. **ОСТРАКІЗМ** – гоніння, публічний осуд.
19. **ПАЦИФІЗМ** – моральний осуд будь-якого виду насильства й воєн, що виражається в їхньому активному неприйнятті.
20. **ПЕСИМІЗМ** – негативна вистава про світ.
21. **ПУРИТАНСТВО** (англ. puritas, від пізньолат. puritas - чистота) – стиль життя й діяльності особистості, що виникає з неухильного проходження системі поглядів, елементами якої є аскетизм, фетишизація строгості вдач, патріархальне відношення до питань родини й шлюбу. В історичному плані цей термін веде своє походження від назви релігійно-політичного, радикально-реформаційного руху в Англії XVI – XVII вв., відомого як пуританізм. Для пуританської етики характерна проповідь

накопичення, ощадливості, крайнього обмеження потреб, фанатичне заперечення розкоші й марнотратства, пишних церемоній і свят, абсолютизована строгість моральних і моральних норм, дріб'язкова регламентація життєдіяльності індивіда.

- 22. РАЦІОНАЛІЗМ (етичний)** (лат. *rationalis* - *розумний*) – методологічний принцип, що лежить в основі багатьох теорій моралі. Як і у філософії, Р. В етиці виражається в спробах створити загальну дедуктивну систему моральності, побудовану в порядку спільності вхідних у неї понять і вистав, знайти універсальний моральний принцип, з якого можна було б логічно вивести всі конкретні вимоги моральності стосовно до різних ситуацій.
- 23. РЕЛЯТИВІЗМ (етичний)** (лат. *relativus* - *відносний*) – методологічний принцип тлумачення природи моральності, що лежить в основі численних західних етичних теорій; виражається в тому, що моральним поняттям і виставам надається відносний, мінливий і умовний характер. Релятивісти бачать лише те, що моральні принципи, поняття добра й зла різні в різних народів, соціальних груп і окремих людей, певним чином пов'язані з інтересами й схильностями людей, обмежені у своєму значенні умовами місця й часу. В етичному Р. Часто виражалось прагнення певних соціальних груп підірвати або ниспровергнуть пануючі форми моральності, яким надавався абсолютний і догматичний зміст.
- 24. СКЕПТИЦИЗМ** (грец. *skeptikos* –, що розглядає, розслідує) – 1) моральний – погляд на людину й суспільство, так чи, що інакше принижує їх моральну дієздатність; 2) етичний – погляд на природу моральних вистав, що заперечує їхню об'єктивну значимість і пізнавальний характер.
- 25. СОВІСТЬ** – категорія етики, що характеризує здатність особистості здійснювати моральний самоконтроль, самостійно формулювати для себе моральні обов'язки, вимагати від себе їх виконання й робити самооцінку зроблених учинків.
- 26. СПРАВЕДЛИВІСТЬ** – поняття моральної свідомості, що характеризує такий стан речей, який розглядається як винне, відповідне до певного розуміння сутності людину його прав.
- 27. СХОЛАСТИКА** – 1) формальні міркування, відірвані від практики, пошуки міркування; 2) напрямок у християнській етиці, що включає елементи раціоналізму в теологічні міркування.
- 28. ТАКТ** – гарний смак у велінні й у манері тримати себе.
- 29. ТЕЛЕОЛОГІЯ** – вчення про доцільність усього суцього.
- 30. ТЕОЛОГІЯ** – вчення про сутність і дії Бога.
- 31. ТОЛЕРАНТНІСТЬ** – терпимість до чужих думок і віруванням.
- 32. ТОТАЛІТАРИЗМ** – державна влада, що охоплює все без винятку сторони громадському життю.
- 33. ФІЛАНТРОПІЯ** (грец. *philantropia*) – добродійність як історична форма прояву гуманізму; сукупність моральних вистав і дій, спрямованих на надання допомоги соціально незахищеним особам і шарам суспільства, що перебувають у важкій становищі.

- 34. ФОРМАЛІЗМ** (моральний) – різновид морального догматизму, що проявляється в способі виконання моральних вимог: у чисто зовнішньому проходженні заповідям і нормам, у такому виконанні боргу, коли людей не замислюється над соціальним значенням своїх учинків, не усвідомлює дійсного змісту своєї моральної діяльності або не здатний мотивувати її з погляду потреб суспільства й людину.
- 35. ЦИНІЗМ** – моральна якість, що характеризує презирливе відношення до культури суспільства, до його духовних і особливо моральних цінностей. **ЧЕСТЬ** – поняття моральної свідомості й категорія етики, тісно зв'язана й багато в чому подібна з категорією гідності. Подібно гідності, Ч. Розкриває відношення людини до самої себе й відношення до нього з боку суспільства. Моральна цінність особистості в понятті Ч. Зв'язується з конкретним суспільним становищем людини, родом його діяльності моральними заслугами, що й визнаються за ним.
- 36. ЕВТАНАЗІЯ** – навмисне прискорення смерті безнадійно хворого людину з метою припинення його страждань.
- 37. ЕГОЇЗМ** (від лат. ego- я) – життєвий принцип і моральну якість крапки, що характеризують людину з, зору його відносини до суспільства й іншим людям; означає надання переваги при виборі лінії поведінки власним інтересам перед інтересами суспільства й оточуючих людей і є найбільш відкритим проявом індивідуалізму.
- 38. ЕМПІРИЗМ** – визнання досвіду й почуттєвого сприйняття достовірним єдиним засобом пізнання.
- 39. ЕТИКА БІЗНЕСУ** – наукова дисципліна, що представляє собою синтез теорії етики й традиційного навчання веденню справ, таких, як організаційна поведінка, економіка, стратегічне планування, фінанси, облік, маркетинг.
- 40. ЕТИКЕТ** (фр. etiquette – ярлик, етикетка) – сукупність правил, що стосуються зовнішній прояву відносини до людей (обходження з навколишніми, форми звертання й вітань, поведінка в громадських місцях, манери й одяг і ін.). Э. – складова частина зовнішньої культури суспільства.

ТЕМЫ РЕФЕРАТОВ ПО ЭТИКЕ ДЕЛОВОГО ОБЩЕНИЯ

1. Место этики в деловом общении. «Психология и этика делового общения» / под ред. Лавриненко с. 236-249

2. Нравственные представления в мире бизнеса. *Де Джордж Ричард Т. Деловая этика.* – М.: ИТ «Прогресс», 2003 –с.49-69.
3. Искусство презентовать себя. *Свиргун. «Психология успеха» с. 25-33*
4. Как создать имидж делового человека? *Дашков Л.П. Предпринимательство и бизнес.* М., 1995 с. 278-285.
5. Одежда и внешний вид делового мужчины. *Сухарев В.А. Этика и психология делового человека.* М., 1997 с.196-200; *Сухарев В.А., Сухарев М.В. Психология нравов и наций. Д. Сталкер, 1997 А.В. Опалев Умение общаться с людьми. М. ЮНИТИ, 1996, с. 37-43; Секреты хороших манер и поведения.* – Х., 1995 с. 295-299
6. Одежда и внешний вид деловой женщины. *Сухарев В.А. Этика и психология делового человека.* М., 1997 с.196-200; *Сухарев В.А., Сухарев М.В. Психология нравов и наций. Д. Сталкер, 1997 А.В. Опалев Умение общаться с людьми. М. ЮНИТИ, 1996, с. 37-43; Секреты хороших манер и поведения.* – Х., 1995 с. 295-299
7. Создание хорошего впечатления о себе в процессе делового общения. *Кузин Ф.А. Культура делового общения.* – М., 1996. с. 63-74
8. Этикет в деятельности современного делового человека. *Морозов А.В. Деловая психология. С. 453-462*
9. Требования этикета к организации деловых приемов. *«Деловой этикет»/ ред. Афанасьев. С. 5-10*
10. Значение культуры речи в обеспечении этики деловых отношений. *А.В. Опалев. Умение общаться с людьми. М. ЮНИТИ, 1996. с. 52-65; Курбатов В.И. Стратегия делового успеха.* – 1995. с. 228-229
11. Значение письменного делового общения в системе деловых отношений. *А.В. Опалев. Умение общаться с людьми. М. ЮНИТИ, 1996. с. 52-65; Курбатов В.И. Стратегия делового успеха.* – 1995. с. 228-229
12. Знакомство и приветствие, комплимент в деловом этикете. *Демидов Н. Приветствия 33// Персонал – 1995 № 2. с. 125-129; Сухарев В.А. Этика и психология делового человека – М. 1997. с. 189-191; Курбатов В. И. Стратегия делового успеха – 1995. с. 229-233*
13. Роль и функции визитной карточки в деловой жизни. *Сухарев В.А., Сухарев М. В. Психология народов и наций. Д. Сталкер, 1997. А. В. Опалев. Умение общаться с людьми.* – М.: ЮНИТИ, 1996. с. 48-52
14. Сувениры и подарки в деловой сфере. *В.А. Сухарев. Этика и психология делового человека.* – М. 1997. с. 191 – 194; . *Сухарев В.А., Сухарев М. В. Психология народов и наций. Д. Сталкер, 1997. А. В. Опалев. Умение общаться с людьми.* – М.: 1997. с. 234 – 241; *Деловой этикет / под. Афанасьева. К. 2000. с. 81-83*
15. Роль деловых приемов в обеспечении эффективности деловых отношений. *Алехина. Имидж и этикет делового человека. С. 62-85; Соловьев. Этикет делового человека. Организация встреч, приемов.* – Мн., 1994; *Деловой этикет / под. Афанасьева. К. 2000. с. 237-248*
16. Тосты и беседы на неофициальных приемах. *Деловой этикет / под. Афанасьева. К. 2000. с.46-52.*

17. Правила поведения за столом. *Деловой этикет / под. Афанасьева. К. 2000. с. 20-34*
18. Значение культуры речи в обеспечении этики деловых отношений. *Секреты хороших манер и поведения – Х., 1995. – с. 261-271; Дж. Честара Деловой этикет. С. 180-199, Сухарев В.А. Этика и психология делового человека – М. 1997. с. 303-311; Курбатов В. И. Стратегия делового успеха – Р/нД, 1995. - с. 215-235*
19. Как распознать лжеца. Сухарев. *Этика и психология делового человека. – с. 26-40; Аграшенков. Психология на каждый день. С. 170-181*
20. Культура телефонных разговоров. *Опалев А. В. Умение общаться с людьми. – М.: Юнити, 1996.- с.157-164; Доронина М.С. Культура спілкування ділових людей. 1997. с. 66-70; Кузин Т.А. Культура делового общения.- М., 1996,- с. 195-205*
21. Профилактика конфликтов в организации. *Моральный кодекс спора. Сухарев В.А. Этика и психология делового человека – М. 1997. с.57-73; Курбатов В. И. Стратегия делового успеха – Р/нД, 1995. - с. 281-304*
22. Визит вежливости в деловом общении. *Деловой этикет/ Под. Афанасьева.- с. 119-120, с.265-279*
23. Искусство управлять людьми. *Морозов А.В. Деловая психология. – с. 416-427*
24. Стрессы и умение управлять эмоциональным состоянием. *Самыгин, Столяренко. Психология управления. – Р/нД., 1997.- с. 479-504*
25. Волевые черты характера и их значение в становлении профессиональной деятельности. *Ф. Зимбардо. Застенчивость. – М., 1991. – с. 26-41, Самыгин, Столяренко. Психология управления. – Р- на - Д., 1997.- с. 479-504*
26. Национальные особенности делового этикета. *Доронина М.С. Культура спілкування ділових людей. – К., 1997. –с. 131; Сухарев В.А., Сухарев М.В. Психология народов и наций. – Д. Стакер, 1997*
27. Роль невербальных средств общения в профессиональной деятельности. *Кузин Ф.А. Культура делового общения. – М., 1996.- с. 126-129*
28. Межнациональные различия невербального общения. *Кузин Ф.А. Культура делового общения. – М., 1996.- с. 126-129*
29. О зависимостях: игромания, сексомания («комплекс Дон-Жуана»). Интернет – зависимость. *Куликов Л.В. Психогигиена личности. – СПб.: Питер, 2004. – с. 195-197, 201-204.*
30. Культурная зависимость. *Куликов Л.В. Психогигиена личности. – СПб.: Питер, 2004. – с. 205-219.*
31. Наркотическая зависимость и алкогольная зависимость. *Куликов Л.В. Психогигиена личности. – СПб.: Питер, 2004. – с. 170 – 172, 176-185, 193-194.*